

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

## Jezus' intocht te Jeruzalem

*En Jezus kwam  
binnen Jeruzalem,  
en in de tempel ...*

*Markus 11:11*

Tot drie keer toe heeft Jezus Zijn lijden aangekondigd. De laatste keer ook gezegd wáár dat plaats zal vinden: te Jeruzalem. Jezus gaat de discipelen voor. Zij waren verbaasd en ook bevreesd. Verstonen het niet. Maar Jezus weet wat Hem overkomen zal. Waar Hij Zich aan over zal geven. Het overkomt Hem maar niet. Hij gééft Zich over aan de dingen, die Hem overkomen zouden (12:32).

Zie hoe Hij Zelf het initiatief neemt als Hij naar Jeruzalem gaat. Hij zendt twee van Zijn discipelen om een veulen van een ezelin te halen. De Heere heeft het nodig. Dat zullen die discipelen zeggen als hen gevraagd wordt waarom zij het dier losmaken. De Heere! De Gebieder. De Heerser. De Eigenaar. En het gebeurt. De Heere heeft het nodig om de Schrift te vervullen: "Verheug u zeer gij dochter Sions! Juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland: arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezinnen" (Zach. 9:9). Hij is gewillig, maar Hij beheerst ten diepste ook de hele gang van zaken.

Dát moet de verheuging van Jeruzalem zijn. De Koning komt. Majesteitelijk. Maar niet in trots en in grootheid. Niet op een paard op en top versierd. Maar op een ezelsveulen. Een eenvoudig lastdier. Majesteitelijk en tegelijk zachtmoedig en in grote vernedering. In Joh. 12 staat dat de discipelen het in het eerst niet verstonden, maar pas na Zijn verheerlijking.

Zij volgen Hem, vereren Hem. Maken als het ware een zadel van hun kleren. Doen mee met de lofbetuingen. Maar weten niet echt wat zij doen. Maar Jezus weet wel wat Hij doet!

Al vóór Jeruzalem krijgt de hulde een stem. Hosanna, gezegend is Hij Die komt in de Naam des Heeren.

Binnen een week zullen velen het uitroepen: Kruist Hem.

De Heere laat dit Hosanna-geroep wel toe. Hij is het die heil geeft. Hij is de grote Koning Die komt in de Naam des Heeren. Hij is gezonden.

Aan het begin van Zijn ambtelijke werk wees Hij er al op. Jesaja 61 gaat in vervulling. En toen werden Zijn woorden niet geloofd. Nazareth verachtte Hem. En nu, aan het eind van Zijn aardse ambtelijke bediening? In de tempel is er geen plaats voor Hem. Wel voor de handel. Voor het verdienen van geld. De volgende dag zal Hij het huis van Zijn vader reinigen. Geen plaats voor Hem. En toch is Hij zo nodig. Als Profeet, Priester en Koning. Nodig geworden ook voor u? Geen andere Naam door Wie u zalig kunt worden dan door de Naam van Jezus? Geen ander werk dan door het werk van de van God Gezondene? De Gezalfde, de Christus?

Is Zijn onderwijs u dierbaar geworden? Als een Petrus: "Heere, tot Wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens." Hij is de Koning, de Heere. Hij is de Priester, Die met het offer van Zijn leven de schuld der zonde

van al de Zijnen zal ondergaan. Voldoen aan het recht van God. De toorn dragen. De straf zal uitboeten.

Hij is Heere en tegelijk laat Hij Zich daartoe leiden dat Jeruzalem Hem zal uitwerpen en dat Hij buiten de stad zal sterven aan het vloekhout des kruises. Het woord des kruises is voor velen een ergernis, voor de Jood en voor de Griek, maar "ons die behouden worden is het een kracht Gods" zegt Paulus (1 Kor. 1:18). Voor mensen die bij zichzelf geen behoud vinden. Maar armoede, gebrokenheid van hart en gebondenheid (Jes. 61).

De evangelist Lukas laat weten dat Jezus bij het aanzien van de stad weende en sprak: "och of gij ook bekendet wat tot uw vrede dient!" Wat dient tot onze vrede? Zijn werk.

*Door het ontmoeten van  
God ziet hij nu, wat de zonde  
is, haar diep schandelijke,  
schuldige aard wordt hem in  
het licht van wat God is bloot  
gelegd; dit doet hem weekla-  
gen, kermen van zielenpijn,  
hij ziet zichzelf nu blind,  
dwaas, ellendig, arm, jam-  
merlijk, naakt, verdoemens-  
waardig; er is geen schepsel zo  
verschrikkelijk als hij.*

*G. Wisse,  
De bekering des mensen.*

*Hij zendt  
twee van Zijn  
discipelen om  
een veulen  
van een ezelin  
te halen. De  
Heere heeft  
het nodig.*

Wat dient tot onze eeuwige vrede?  
Vrede met God? Zijn verdiensten.  
In de diepste vernedering volbracht.

Hij ondergaat het smartelijkste en het meest ontorende levenseinde.  
De HEERE geve dat in deze lijdens-  
tijd beleden mag worden: en dat voor mij!

Zijn woord gaar uit. Zijn evan-

geliewoord. Hij regeert. En Hij maakt Zijn werk onmisbaar voor een mens die zichzelf leert kennen. Die God leert kennen. Bij wie de Heilige Geest het hart toebeleidt. Een nederige, een arme, een nooddructige te zijn.

Nooddructigen zal Hij verschonon,  
aan armen uit gena

Zijn hulpe ter verlossing tonen:

Hij slaat hun zielen ga (Ps. 72:7).

Deze Koning, deze Heiland mijn Koning en mijn Heiland, dat is tot onuitsprekelijk grote verwondering en eeuwige vreugde!

Ds. B.L.C. Aarnoudse

## Ambtelijke praktijk

# Een sterkend slotwoord Judas 24- 25

De  
Heidelberger  
spreekt van  
doodsvijanden.  
Dit zijn satan,  
wereld en  
eigen vlees.

De satan komt niet af op een leeg schip. Dit is een oude uitdrukking, maar niet verouderd. De satan gaat als de overste van de wereld de eeuwen door met zijn werk. Krachtig of verleidend. Het gezegde is ontleend aan de pirate-rij. De zeeroverij. In de 16<sup>e</sup> en 17<sup>e</sup> eeuw kwam dit al voor en ook nu is het nog niet voorbij. Af en toe horen we ervan. Piraten proberen hun slag te slaan. Ze komen af op beladen schepen. De lading is van belang. Vandaar dat piraten proberen schepen te enteren. In onze tijd worden er oorlogsschepen ingezet die patrouilleren en pira-

terij moeten zien te voorkomen. Net als piraten te werk gaan is satan bezig om de geestelijke buit te veroveren en te vernietigen. Hij richt zich ook op personen die het geestelijk leven kennen en belijden. Dag en nacht gaat hij door. Rust kent hij niet. Met zijn bondgenoten houdt hij altijd contact. Hij werkt met zijn bondgenoten samen. Samen kunnen zij zich heel sterk maken. De Heidelberger spreekt van doodsvijanden. Dit zijn satan, wereld en eigen vlees. De Kerk belijdt: Wat wordt er van ons in die staat, o Vader, zo Gij ons verlaat (Gebet des Heeren vs.

7). In het strijdperk van het leven, op het oorlogspad wordt steeds een hart onder de riem gegeven. Het gebeurt in een wereld vol verleiding, waarvan zelfs de invloed merkbaar is in de kerken. Denk aan de leer en het leven. Nu laat de Koning van de Kerk via Zijn dienaren bemoedigende woorden horen. Die woorden worden ook door Judas doorgegeven. **We lezen** ze aan het eind van de brief. Wat hij schrijft kan **zakelijk overkomen**. Hartelijke woorden zoals de groet of zegenbede ontbreken. Toch moeten we op ons laten inwerken wat Judas schrijft.

## Van de Redactie

### Inhoud

In dit nummer van ons blad is een lijdensmeditatie opgenomen van Ds. B.L.C. Aarnoudse over Marcus 11:11 'Jezus' intocht te Jeruzalem'. Ds. Tanis schrijft over Judas 24-25 'Een sterkend slotwoord'. Ds. P. Roos levert een bijdrage over kerkverlating. Ds. J.M.J. Kieviet gaat verder met de behandeling van het avondmaalsformulier. Ds. K. Hoefnagel schrijft over de vraag of de duivel onze gedachten kent. Ook is opgenomen een tweede artikeltje over het boek van Simon Oomius 'Een kerk in 't klein' over de huisgodsdienst. Verder enkele persberichten. Tenslotte een boekbespreking.

### Biddag voor gewas en arbeid

De jaarlijkse biddag voor gewas en arbeid zal D.V. weer gehouden worden op woensdag 14 maart. Persoonlijk, ambtelijk, op het werk en in het gezin zijn we in alle dingen van de Heere afhankelijk. Dit betreft ook de landbouw, de veeteelt, de tuinbouw en de visserij. Er is dus heel veel stof om aan de Heere voor te leggen. De Heere wil gebeden zijn om al wat nodig is voor tijd en eeuwigheid. Dat bovenal in ons hart de bede mag leven: 'Uw Koninkrijk kome.'

### Prins Friso

We leven mee met Prins Friso, zijn gezin, onze vorstin en de overige leden van de Koninklijke familie. De Heere gedenke hen in al wat nodig is.

### Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 20 maart 2012 verschijsnen. Kopij graag binnen donderdag 8 maart.

AVH

## Een treffend woord

De inhoud ervan is veelzeggend. Het is een lofprijzing op God. Die doxologie is verwant aan wat Paulus heeft geschreven aan de gemeente te Rome (Rom. 16:25-27). Een schriftverklarder schreef als het gaat over de doxologie die door Judas wordt gebruikt dat deze behoort tot de uitstekendste in haar soort in het Nieuwe Testament vanwege haar innerlijke majesteit en kracht. De lofprijzing, de verheerlijking van de machtige Heere is ook op het juiste moment gehoord en vastgelegd. De gemeente is in een crisis-situatie gekomen. Velen raken uit hun evenwicht of staan op een tweesprong. Groot en slim is de verleidende kracht van de binnensluipers. Door hun houding en

door hun spreken hebben ze een behoorlijke plaats in de gemeente veroverd. Afwijking, zelfs loslating van de ware leer en het juiste leven is er gekomen. Dit raakt Judas. Zo is het nog wanneer koerswijziging in de gemeente merkbaar is. Wanneer het over het welzijn van de gemeente gaat, kan men het niet laten bij een kennis nemen daarvan. Scherp kan het onderwys zijn, gelijk als bij Judas, maar ook moedgevend voor allen die bijstand nodig hebben. Er wordt op de Heere gewezen. Wie Hij is, wat Hij doet en hoe Hij aanbeiden en zo verwacht mag worden. Door zijn lofprijzing wil Judas het oog richten naar boven, zodat wat de dichter van Psalm 121 belijdt ook werkelijkheid zal zijn in de gemeente. Vandaar dat Judas ook met volle overtuiging, met zekerheid, schrijft. De Heere is machtig u voor struikelen te bewaren. Judas gebruikt het beeld van reizigers die op weg zijn naar de plaats van hun bestemming, gelijk dat in die tijd meestal te voet ging. Onderweg waren er gevaren. Er waren valkuilen. Uitglijden was niet uitgesloten. Vermoeidheid kon optreden. Een overval door rovers was niet uitgesloten. Soortgelijke voorvallen konden in geestelijk opzicht de wandelaars naar Sion ook overkomen. Nu mag, zegt Judas, onderweg op de almachtige kracht van de Heere een beroep gedaan worden en dat niet tevergeefs. De Heere zegt het Zelf ook. De Heere kan en wil voor struikelen bewaren. Welk een kracht geeft dat! Het bewaart voor moedeloosheid. De Heere beschermt tegen afval.

### Einddoel

En het einddoel wordt bereikt. De sterkte van Zijn macht is niet beperkt tot het heden, maar reikt tot in eeuwigheid. Judas zegt: door Zijn almacht kan Hij onstraffelijk stellen voor Zijn heerlijkheid (vs. 25). Gaat het over onstraffelijkheid, dan denkt Judas aan een lam wat bestemd is om offerdier te zijn. Naar de wet moest het een onberispelijk gaaf dier zijn. Zonder enig gebrek. Zo nu is de Heere machtig om begenadigde zondaren ongeschonden te stellen

voor Zijn heerlijkheid. Heilig voor God en Zijn engelen. Straffeloos. Glanzend van heerlijkheid. 'In vreugde' voegt Judas er aan toe. Overweldigende blijdschap zal hen vervullen en de uiting daarvan blijft niet uit. In het berijmde vers 2 van Psalm 68 staat het zo rijk. Het is waar en daarom mag het gezongen worden. In allerlei omstandigheden. Het is een rijk lied over de toekomst van een pelgrim. Heeft Judas terecht gewezen op de grote almacht van God, hij onderstreept daarbij dat God alleen God is. Hij is de enige. Tot Israël klonk het al: Hoor Israël, de Heere uw God is een enig Heere (Deut. 6:4). Dit getuigenis liet Jezus ook in Zijn dagen horen (Marcus 12:29). Paulus heeft het op verschillende plaatsen in zijn brieven over de enige God.

### Welk een naam

Opvallend is dat aan de naam 'enige God' toegevoegd wordt 'onze Zaligmaker.' De aanduiding kan vragen oproepen, want in de Schrift komen we die Naam tegen. Judas denkt aan de geschiedenis van Israël en zo aan de daden des Heeren. Israël is er door God de Schepper en Onderhouder. In Zijn daden laat God de Heere overduidelijk zien dat Hij de Heiland, de Redder van het volk is. In de Psalmen wordt ook verschillende keren beleden: Gij zijt de God mijns heils. In Jesaja 60:16 zegt de Heere van Zichzelf: gij zult weten dat ik de Heere uw Heiland ben. De eeuwen door is de Heere God de God der zaligheid. Daarom wordt die naam ook in het Nieuwe Testament genoemd. In haar lofzang laat Maria hem horen. Mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker (Lukas 1:47). In zijn eerste brief aan Timotheüs spreekt Paulus verschillende malen van God onze Zaligmaker. In de benaming wordt niet tekort gedaan aan de Zaligmaker Jezus. God is Zaligmaker door Jezus. Het is zo! God de Heere is de Uitdenker en de Oorsprong van de zaligheid. Zo ziet Jezus Zijn Vader en belijdt Hij aangaande Zijn Vader. Nu worden door Judas aan de enige, rijke, zaligmakende God toegevoegd unieke eigenschappen. Heerlijkheid en

majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid (vs. 25). Die eigenschappen ontlokken een lofzang. Een lofzang de Heere betamelijk en die dient te leiden tot overname door de gemeente. Al de Goddelijke eigenschappen die waar zijn en waar worden op aarde in mensenlevens mogen een gevoel van geborgenheid geven. De enige almachtige God is er met Zijn deugden. Ze zijn gelijk aan vogelvleugels. En dat altoos. Verdiend? Neen. Onverdiend, maar toch verdiend door het kruis van Jezus Christus. In de Gekruisigde is God de God der zaligheid met Zijn eigenschappen. Vandaar mag en kan beleden worden: Geloofd zij de Heere. Die God overlaadt ons dag bij dag. Die God is onze zaligheid. Die God is ons een God van volkomen zaligheid en bij de HEERE, de Heere, zijn uitkomsten tegen de dood (Ps. 68:20 en 21).

### Altoos

De erkenning van die God moet er niet nu slechts zijn, maar die dient er te zijn tot in alle eeuwigheid. Terecht staat in de oudejaarspsalm: van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God. Welk een slot geeft de brief. Daardoor verdwijnt niet wat Judas geschreven heeft, zijn scherpe woorden blijven staan. Zijn waarschuwingen en zijn aansporingen behouden hun waarde. Tot steun wil Judas in zijn brief afscheid nemen en door rijk te wijzen op de enige God onze Zaligmaker en Zijn rijke eigenschappen. Judas zegt als het ware: gelooft Hem, hoopt op hem. In de nacht, zelfs in de crisis of komend op de zeef van satan. De verwachting is niet tevergeefs. Zijn nabijheid wordt gekend. Hij blijft getrouw. In die zekerheid nemen we ook afscheid van het overdenken van de brief van Judas. Maar het lezen en het herlezen van zijn brief blijft geboden. Zeker vandaag. Onze tijd is vol van wankelingen en veranderingen in denken, spreken en schrijven. Gods Woord ligt op de snijtafel. Al wat er leeft of reeds aanvaard is dient aan de Bijbel getoetst te worden. Het kopje: dubben over Schriftgezag rond homorelaties (Ref. Dagblad 21 jan 2012) zegt veel. Schriftgetrou-

*Door zijn  
lofprijzing wil  
Judas het oog  
richten naar  
boven, zodat  
wat de dichter  
van Psalm 121  
belijdt ook  
werkelijkheid  
zal zijn in de  
gemeente.*

wen worden in onze tijd al meer naar de zijlijn van de samenleving gedrukt en overgang tot andere opvattingen dreigt. Maar zij die

het Woord van de Koning bewaren zullen leven. Ze komen wel uit de grote verdrukking. Maar ze zijn geleid naar een rijke eeuwige

toekomst. Laat de doxologie van Judas niet vergeten worden. Ook onderling niet.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

## Kerkverlating

Dr. A. A. Prosman is emeritus predikant te Nijkerk. Hij doet een poging om onze tijd en onze cultuur te verstaan. Dat is een moeilijke bezigheid. Over het verleden kunnen we helderder oordelen dan over het heden. Je hebt immers nog geen afstand kunnen nemen. Toch lijkt me zijn poging redelijk geslaagd en is het daarom goed te luisteren naar wat hij te zeggen heeft.

Het is een thema dat bij velen leeft. In "De Wekker" schrijft Ds. van Atten over hetzelfde onderwerp.

Dr. Prosman schreef drie artikelen in de Waarheidsvriend over kerkverlating. Hij komt tot de conclusie dat het geloof de mensen verlaat. Niet dat God ons verlaat, maar "het geloof". Hij bedoelt daarmee niet het persoonlijk geloof, maar de christelijke vormgeving van het leven. Ik schrijf enkele treffende regels over: "De hele samenleving droeg eeuwenlang als het ware Gods vingerafdruk. Kunst, rechtspraak, wetgeving, gebruiken en gewoonten normen en waarden, de wijze waarop aan gebeurtenissen als geboorte, huwelijk en het sterven vorm gegeven werd: dat alles had altijd wel in meerdere of in mindere mate met het christelijk geloof te maken. Op allerlei manieren kwamen mensen daarmee in aanraking, meestal zonder dat ze zich daarvan bewust waren.

Niemand in ons land of elders in Europa groeide op zonder steeds weer herinnerd te worden aan Bijbel en geloof. De kerktorens aan de horizon, de kerkgangers die zondags de straten bevolkten, de koning of de koningin die regeerde bij de gratie Gods, Gods hand, die in de geschiedenis opgemerkt werd, de inhoud van het onderwijs aan de kinderen, de aandacht en hulp voor armen en zieken: overal waren aanknopingspunten en impulsen vanuit een christelijke le-

vensvisie. Je kunt het alles gestold geloof noemen. Een christelijke cultuur is gestold geloof.

Dat alles is voorbij. Er is een wals van andere ideeën, overtuigingen en visies over ons heengegaan. De West-Europese cultuur is onherkenbaar veranderd. Het hele levensgevoel is gewijzigd. We oriënteren ons alleen aan doelen die we zelf stellen en die we dus steeds weer moeten bijstellen, omdat er geen vaste punten zijn om ons aan te oriënteren. In ons en buiten ons is alles in beweging (!). En wij bewegen mee. De ene keer de ene kant op, de andere keer de andere kant op. En dat alles naar de behoeften van de tijd. De mens staat naakt in deze wereld. Hij is ook heel kwetsbaar geworden, kwetsbaar voor occulte machten, die steeds meer ruimte krijgen om zich te manifesteren. De moderne tijd heeft een andere cultuur voortgebracht: een vloeibare. Het leven bestaat uit een voortdurend aanpassingsproces waarin voor vaste normen, voor blijvende waarden, voor hechte relaties tussen mensen en voor uitgesproken geloofsovertuigingen geen plaats meer is. Vandaag doen we het op deze manier, maar morgen kan het roer helemaal om".

Hij haalt Nietzsche aan, die het beeld gebruikt van een schip dat de haven uitvaart. Er wacht een eenzame weg over de grote oceaan. Er zijn geen vaste punten van oriëntatie. "Dat betekent dat de mens zelf voor zingeving moet

zorgen, zelf koers en doel moet bepalen en dat is een loodzware last. De mens bezwijkt eronder. Dat gevoel hebben we steeds meer. Zolang je gezond bent en jezelf kunt ontplooien, kun je de vragen van zingeving van het lijf houden. Maar zodra ziekte of ouderdom je leven gaan bepalen, zodra je huwelijk stuk loopt of wanneer je een burn-out krijgt, doemt er een grote leegte op. Geen enkel christelijk geloofsartikel of dogma heeft in zo'n cultuur overlevingskansen". Ik heb soms iets weggelaten uit het betoog. De hoofdlijn heb ik getracht weer te geven. Deze taxatie is aangrijpend te noemen. Geen vastheid meer, geen zekere ankers meer, maar een steeds wisselende veranderlijkheid, waardoor een groot vacuüm ons omgeeft. In die leegte slaat de duivel toe. Het beeld over Rotterdam van Zadkine (een mens zonder hart) kunnen we toepassen op Europa, dat de eigenlijke waarden kwijt is. Dat lege hart heeft de duivel makkelijk kunnen opvullen.

Het gebeurt maar weinig dat onze tijd dusdanig diep gepeild wordt. We zijn op de een of andere manier de vastheid van het geloof in God kwijt. Dan houden we niets meer over. Bij het lezen hiervan kun je niet zeggen dat het misschien nog wel zal meevallen. Dat is juist een reactie die kenmerkend is voor de lege visie van deze dagen. Als dit waar is, als onze tijd zo verschrikkelijk verandert, dan moeten de alarmbellen gaan rinkelen. Dan is de nood hoog. Prosman wil niet zeggen dat God de mensen verlaat, maar ook dat zou kunnen en het ligt in ieder geval niet ver af van onze situatie. De schrijver geeft een oplossing voor dit probleem. In de persoon-

*We oriënteren ons alleen aan doelen die we zelf stellen en die we dus steeds weer moeten bijstellen, omdat er geen vaste punten zijn om ons aan te oriënteren.*

lijke beleving van deze dingen (hij haalt psalm 77 aan, met de centrale woorden "dit krent mij") kan er houvast gevonden worden. De gemeente moet zich de vraag stellen: "Is God in ons midden?", dat is een vraag die leidt tot zelfonderzoek. Hij meent dat die vraag beantwoord wordt als het Avondmaal weer een centrale plaats gaat innemen. Dat zal op zich zeker waar zijn, maar er is op dit punt meer te zeggen. Ik tracht een aanvulling te geven.

Je blijft steeds weer opnieuw nadenken over de vraag hoe de impasse doorbroken kan worden. In hetzelfde nummer van de Waarheidsvriend vinden we een interview met Ds. C. van den Berg, die jarenlang in Zuid Oost-Azië gewerkt heeft en nu weer teruggekeerd is naar Nederland. Hij geeft op zijn wijze ook aan hoe hij de veranderingen in ons land als smartelijk en vervreemdend ervaart. Hij moet opnieuw leren ademen in Nederland. Dus de dingen gaan ook ons niet voorbij. Onze gemeenten niet. Als de waarheid vloeibaar is en geen vastheid meer heeft....

Ik denk altijd weer aan de gemeente van Laodicea, die met haar vermeende rijkdom het Woord van God en de genade van Christus overbodig achtte. Dat is ook een beeld van onze tijd. Maar ik denk nu vooral aan een andere gemeente, die ons als Reformatorische kerken met name veel te zeggen heeft, namelijk de gemeente van Efeze (Openb.2:1-7). Ook daar was veel veranderd. Anders dan hierboven beschreven werd, maar misschien toch niet zoveel anders. De gemeente heeft nog steeds de vastigheden van de rechtzinnige belijdenis, wat vooral bleek in het feit dat de dwaalleer door deze gemeente werd onderkend. "Gij hebt verdragen en hebt geduld; en gij hebt om Mijns Naams wil gearbeid en zijt niet moede geworden. Maar ik heb tegen u dat gij uw eerste liefde hebt verlaten". Dat was er veranderd. Schrift en Belijdenis leken nog hetzelfde, maar er was in allerlei uitingen geen betoon van liefde meer. Het werd ook in de harten en op de

kansels gestold geloof. Voelt u het zo ook soms niet aan? We hebben de orthodoxie en deze wordt in de preken op veel plaatsen nog zichtbaar. Maar ik en meerderen, wij worstelen met de vraag hoe die orthodoxe waarheden nu levende werkelijkheden kunnen worden. Een tegenhanger van de orthodoxie is in de geschiedenis altijd het Mysticisme geweest; de Mystiek of ook wel het Piëtisme. De orthodoxie roept dat Mysticisme op. Maar vooral de Mystiek zien we om ons heen, in bijvoorbeeld de Evangelische beweging. Veel gevoel en dat spreekt aan, maar te veel gevoel en te weinig graat en geraamte. Het rechtzinnige geloof willen we koste wat het kost, vasthouden. Maar lukt ons dat? Als de liefde eruit verdwenen is, wat houden we dan over? Kunnen dogma's ons zalig maken? Kunnen tradities ons redden voor de eeuwigheid? Het kwam niet als een lot over de gemeente, want de Heere beschuldigt haar ervan dat zij dit zelf bewerkt heeft. En daarom klinkt de eenvoudige en duidelijke oproep, voor toen en voor onze tijd: "Gedenk dan waarvan gij uitgevallen zijt en bekeer u en doe de eerste werken". Bekering heeft te maken met het gedenken waarvan we uitgevallen zijn. Dat kunnen vooral de ouderen, want zij weten hoe het vroeger was. Zij hebben bijvoorbeeld in Rotterdam de grote kerken (waaronder de Koninginnekerk) met de stromen kerkgangers en de oprechte beleving van dat geloof nog gezien. Gedenkt dan waarvan gij uitgevallen zijt. Het is zo'n gemeenplaats om te zeggen dat het vroeger ook niet alles was. Dat is een klinkende waarheid. Er was toen ook heel veel schijn. De mensen waren niet beter dan nu. Maar het gaat niet om vroeger, het gaat om de beleving van het geloof in Christus Jezus. Toch moeten we de geschiedenis kennen. "Gedenkt de vorige dagen".... Zo lezen we in Hebr. 10:32. Als u dat doet, merkt u de verandering op die hierboven werd weergegeven. Haal het portret van Jozua nog eens voor de dag (Joz.2:7-10). De bekering die de Heere vraagt, krijgt juist urgentie als we geden-

ken waarvan we uitgevallen zijn. Een eerste val in het Paradijs, een tweede val na ontvangen genade. De Heere wijst de weg naar deze bekering. Hij doet dat door deze gemeente een brief te schrijven. Haar ogen te openen voor de nood waarin zij terecht gekomen is. Gevallen uit een grote, heerlijke hoogte en nu gevallen in een donkere ravijn. Maar wat de Heere vraagt, wil Hij geven. Hij maant tot bekering zowel door de belofte ("die overwint..." vers 7) alsook door de dreiging ("en zo niet...." vers 5). Bij alle veranderingen is de Heere niet veranderd. Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en tot in de eeuwigheid. Dan zegt uw hart: "Komt en laat ons wederkeren tot de Heere..." (Hos.6:1). Ik hoop dat de treffende weergave van onze tijd, zoals Dr. Prosman die gaf, ons allen aan het denken zal zetten. Bij de Heere is ook bekering te vinden. Hij hoort het gebed: "Bekeer mij zo zal ik bekeerd zijn". Dat gebed wil Hij verhoren. En dan zal ook de Heere het gebed van Mozes verhoren: "Keer weder, Heere, tot hoe lange en het berouwe U over Uw knechten". In Efeze had men de eerste liefde verzaakt. Daarmee is bedoeld die liefde die in het begin van het gemeentelijke leven zo levend was. De aanvang van het leven met de Heere vertoont deze liefde. Die liefde was sterk in de dagen van de Pinkstergeest en ten tijde van de Reformatie en van de Afscheiding. Telkens als er een nieuw begin ontstaat, is er liefde in. Maar als de tijd daarna voortgaat, worden de dingen gewoon en verdwijnt op de een of andere manier het eerste vuur. Dat vuur bestaat niet alleen in gevoel of emotie, het doorgloeit ook alle werken. De Heere spoort hen immers hier ook aan dat zij de eerste werken zullen doen. Het is wel zeker dat die liefde ook onder ons verkoelt. Dus is het nodig te horen naar het vermaan van de Zaligmaker. Tijdens Zijn aardse leven zei Hij reeds dat de liefde van velen zal verkoelen (Matth.24:12). Deze afkoeling is altijd weer de grote bedreiging. Rechtzinnigheid bevorderen, het pand bewaren, men deed het in de gemeente, maar ongemerkt verflauwde de liefde tot

*Het  
rechtzinnige  
geloof willen  
we koste  
wat het kost,  
vasthouden.  
Maar lukt ons  
dat? Als de  
liefde eruit  
verdwenen is,  
wat houden  
we dan over?*

de Heere en tot de naaste. Laat de diagnose ons brengen tot de heilzame therapie, laat het onderzoek ons nauwer verbinden aan de grote Medicijnmeester. Om liefde te geven, moeten we eerst liefde ont-

vangen. De bronnen van deze liefde liggen in de Drieënige God. Op die manier groeit de eerste liefde uit tot een voortdurend liefhebben, tot een tweede liefde en een derde liefde, en zo dan maar door.

Dagelijkse vernieuwing van het leven. Wij hebben Hem lief omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.

P. Roos

## De praktijk der godzaligheid

# Het avondmaalsformulier (64)

*“Opdat wij dan dit alles mogen verkrijgen, laat ons onszelf voor God verootmoedigen en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen...”*

Met deze woorden begint het tweede gedeelte van het formulier. Het behelst, zoals we eerder zagen, een opwekking tot het aanroepen van de Naam van de Heere. De betekenis van het heilig sacrament is uiteengezet en nu komt de bediening zelf in het zicht. Vóóordat dit zal plaats vinden, zoekt de gemeente het heilig aangezicht van de Heere.

Niet alleen het gebed, ook de opwekking tot het gebed is in een tere toon gesteld. Het besef van volkomen afhankelijkheid klinkt erin door. *“Opdat wij dan dit alles mogen verkrijgen...”* Er is veel te verkrijgen. Zelfs wordt de wens uitgesproken om “dit alles” te ontvangen. Het is alles dat in het voorafgaande onder woorden is gebracht. Datgene waarvan het sacrament het teken en zegel is, namelijk het leven in Christus Jezus voor hen die belijden dat ze midden in de dood liggen. En de betuiging van Christus’ hartelijke liefde en trouw voor degenen die zonder Hem de eeuwige dood hadden moeten sterven. En ook de genade van het levende geloof voor hen die nog veel gebreken en ellendigheid in zich bevinden. In één woord: de oefening van de gemeenschap met Christus, *“onze lieve Zaligmaker die ons tevoren zo uitnemend heeft liefgehad.”* Onlosmakelijk daaraan verbonden is de band van de onderlinge gemeenschap der heiligen.

Dit alles wil de Heere schenken, door Zijn Heilige Geest. Het is bij

Hem voorhanden. Hij is van harte gewillig en bereid Zijn kinderen daarin te doen delen. Door middel van Woord en sacrament, de instrumenten die Hij daartoe aan Zijn kerk heeft gegeven. Maar Hij wil erom gebeden zijn. Vandaar de opwekking van het formulier. *“Opdat wij dan dit alles mogen verkrijgen...”*

### Verootmoediging

*“... laat ons onszelf voor God verootmoedigen...”* Gods kerk heeft bij haar Heere geen rechten. Er is niets waarop zij zich kan laten voorstaan. Daarom past haar, ook nadat de Heere Zijn kostbare toezeggingen heeft laten klinken, geen andere houding dan die van de verootmoediging. Trouwens, zou een waar en Gode welbehaaglijk gebed anders dan een ootmoedig gebed kunnen zijn? Daarvan zijn ons in de Schriften tere voorbeelden overgeleverd.

Ik denk aan Abraham in zijn voorbede voor Sodom in Genesis 18. Het is een ontroerend en vasthoudend pleidooi dat hij tot *“de Rechter der ganse aarde”* richt. Het lijkt wel of Abraham op enig moment van zijn eigen vrijmoedigheid schrikt. We horen hem belijden: *“Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere.”* Dat is: ik heb het gewaagd, ik heb het aangedurfd... En dat terwijl Abraham van zichzelf belijden moet dat hij niet meer is dan *“stof en as.”* Wat een contrast! Daarvan schrijft Calvijn zo treffend: *“Men merke op dat Abraham, hoe dicht bij tot God nadert, des te beter gevoelt, hoe ellendig en verwerpelijk de staat des mensen is. Want het is alleen de glans van Gods heerlijkheid, die de mensen*

*ontdoet van hun dwaas en verwaand vertrouwen en met schaamte verplettert en volkomen vernedert. Wie dus bij zichzelf schijnt iets te zijn, laat die de ogen opslaan tot God, en terstond zal hij bekennen dat hij niets is.”*

Een ootmoedige houding. Die treffen we ook aan bij Daniël in zijn aangrijpende gebed [Daniël 9]. De ziener in Babel had bij het lezen van het profetenboek van Jeremia iets ontdekt. De Heere zou Zijn volk in ballingschap niet eindeloos kastijden, noch eeuwig Zijn gramschap hun doen lijden. Er was een grens gesteld aan de periode van lijden en ontheemding. Na zeventig jaren zou de Heere weer aan Zijn verbond denken en Zijn volk bevrijden uit de verdrukking in het verre land Babel. Daniël wordt dus bepaald bij de genadige beloften van de Heere. En, zo besefte Daniël – die zeventig jaren gingen nu ten einde lopen. De tijd ging aanbreken dat de Heere ze zou gaan vervullen! De heilzon was aan het dagen! Hoe reageerde hij? Een voor de hand liggende reactie zou geweest zijn een zucht van opluchting – en verder niet veel meer dan een afwachtende houding. De Heere zou er zeker voor zorgen. Hij is toch geen God die liegen zou?! Zijn raad zal toch bestaan, en Hij zal toch al Zijn welbehagen doen?! Welnu, dat zou wel goed komen nu!

Maar Daniël reageert anders. Hoe? In ootmoed. En met een gebed van schuldbelijdenis en verootmoediging. *“Ik stelde mijn aangezicht tot God de Heere, om Hem te zoeken met het gebed en smekingen, met vasten, en zak en as”* [Dan. 9: 3]. Juist de beloften

*De ziener in Babel had bij het lezen van het profetenboek van Jeremia iets ontdekt.*

van de Heere brengen hem op de knieën, ze maken hem klein voor zijn God. Want in het licht van de genade van de Heere ziet deze godvruchtige dienaar zijn schuld en zonde, en die van het volk. Hij belijdt ze ootmoedig. "Wij hebben gezondigd en hebben onrecht gedaan, en goddeloos gehandeld, en gerebelleerd met af te wijken van Uw geboden en van Uw rechten" [Dan. 9: 5].

Het is deze zelfde houding waar-toe het Avondmaalsformulier opwekt. De Gastheer nodigt Zijn gasten, maar deze gasten zijn zondige mensen. Ze hebben gedaan wat kwaad is in Gods ogen. Sinds de laatste Avondmaalsbediening zijn er enkele maanden verstreken. Die dagen en weken spreken van de trouw van de Heere waarin Hij droeg en spaarde. En nu is er opnieuw de nodiging om tot Zijn tafel toe te treden, en te eten en te drinken van wat Hij bereid heeft. Hij heeft aan de bediening van het sacrament Zijn zegen en gemeenschap verbonden. Als ik dat allemaal overdenk, dan past mij het kleed van de verootmoediging. Dan kan ik alleen toetreden met een hart vol ootmoed en verwondering. En als Hij mij in het sacrament geven gaat, wat Hij heeft toegezegd, dan zal er alleen ootmoedige aanbidding overblijven. "Onverdiende zaligheden heb ik van mijn God genoten. Ik roem in vrije gunst alleen..."

#### Geloof

Ootmoed is vereist – maar ook waarachtig geloof. "... laat ons

onszelf voor God verootmoedigen en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen..." Geloof zonder ootmoed is opgeblazen; ze is geen waar geloof. Maar ootmoed zonder geloof is leeg; ze is geen echte ootmoed. Neem nu die hoofdman over honderd uit Lukas 7. Hij was in nood. Zijn knecht was ernstig ziek, tot stervens toe. De ouderlingen van het volk bidden de Heere Jezus of Deze de jongen gezond wil maken. "Hij is het waard!", voegen ze er aan toe. Als het verzoek al van die hoofdman is uitgegaan, zeker niet deze kwalificatie. Integendeel. Hij belijdt van zichzelf dat hij het niet waard is dat de Heere Jezus onder zijn dak komen zou. Hij is een ootmoedig mens. Maar zijn ootmoed is niet eenzaam. Ze gaat gepaard met geloof in de Heere Jezus. "Spreek slechts een woord, en mijn knecht zal genezen worden..." Daarover spreekt Jezus Zich ook publiekelijk uit. "Ik heb zo'n groot geloof zelfs in Israël niet gevonden!" Een gróót geloof zelfs. Wat is een groot geloof? Dat is een ootmoedig geloof. Een geloof dat klein van zichzelf, maar groot van de Heere denkt. Een groot geloof erkent dat de verhoring van het gebed enkel genade is.

Wel, daarover spreekt ook ons formulier. "... en Hem met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen..." "Wie tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen die Hem zoeken" [Hebr. 11: 6]. Ik schreef zojuist dat een waar gebed nooit anders dan een ootmoedig gebed kan zijn. Bidden

is ootmoedig bidden, en anders is het zelfs geen bidden te noemen. Denk aan de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar in Lukas 18. Maar met niet minder reden kunnen we zeggen dat geen gebed de Heere aangenaam is, tenzij het een gebed is vanuit het geloof geboden. Ik herinner nog maar even aan wat de Catechismus ons in dezen leert: "Wat behoort tot zulk een gebed dat God aangenaam is en door Hem verhoord wordt?" In antwoord 117 lezen we niet alleen "dat wij ons voor het aangezicht van Zijn majesteit verootmoedigen", maar tevens "dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heeren Christus' wil zeker wil verhoren..." Dat is een geloofsbelijdenis. En daarom is zo'n gebed een geloofsgebed. Niet op grond van eigen zekerheden en waardigheden, maar alleen op grond daarvan dat "Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft" dat Hij ons verhoren wil.

Zo'n gebed is tegelijkertijd tot eer van de Heere. Want ze is vrucht van het werk van de Heilige Geest. Ik besluit met wat ik daarover las bij dr. B. Wielenga in zijn boek over het Avondmaalsformulier. "Wanneer Gods volk in die zielsgestalte bidt, vraagt het nooit teveel en nooit vergeefs. God met waarachtig geloof om Zijn genade aanroepen, is pleiten op het 'recht' van een kinderlijk erfdeel, en smeken om de handhaving van de Vaderlijke gunst, die God aan Zijn erfgenaam heeft verpand. Zó is de inleiding tot het gebed Godverheerlijkend."

J.M.J. Kieviet

*De Gastheer  
nodigt Zijn  
gasten, maar  
deze gasten  
zijn zondige  
mensen.  
Ze hebben  
gedaan wat  
kwaad is in  
Gods ogen.*

#### Vragenrubriek

## Kent de duivel onze gedachten?

Een lezeres van ons blad stuurde de volgende vraag naar ons op: Kent de duivel onze gedachten? Ik zal proberen er op in te gaan, maar nodig hierbij tegelijk anderen uit om hierover met elkaar van gedachten te wisselen. Het is wel meer gebeurd dat een vraag een

hele discussie en correspondentie los maakte. Dank in ieder geval voor de vraag, compleet met een hele toelichting erbij! Zo weet ik wat van de achtergrond van deze vraag. Ik zou op deze vraag willen antwoorden: nee en ja. Eerst nee. De

duivel is wel machtig, maar hij is niet almachtig. Zo weet de duivel heel veel, maar hij is niet alwetend. De Heere is almachtig en ook alwetend. Wat we ook van satan kunnen zeggen, hij staat bij de Heere verre in de schaduw. Inderdaad kent God onze gedach-

*Hij wist  
bijvoorbeeld  
heel goed  
dat Job, als  
die alles zou  
verliezen,  
wel eens zou  
kunnen gaan  
vloeken en  
God vaarwel  
zeggen.*

ten wel. Dat weten we uit de Bijbel. Luister maar naar Psalm 139: "HEERE! Gij doorgrondt en kent mij. Gij weet mijn zitten en mijn opstaan; Gij verstaat van verre mijn gedachten". Al zou ik mij diep en ver voor Hem verbergen, Hij "bezit mijn nieren", vers 13 van dezelfde Psalm. Nieren staat hier voor het diepe, innerlijke leven. God is er als het ware de Bezitter, de Eigenaar van; Hij kent mijn gehele bestaan, zelfs in de moederschoot.

Dat is voor David een grote troost geweest in omstandigheden van gevaar en onzekerheid. Maar ook een aanleiding om te bidden om reinheid, ook in de gedachtenwereld. Hij bad: "Beproof mij en ken mijn gedachten. En zie of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op de eeuwige weg".

Alwetendheid, dus ook het kennen van onze gedachten, is een goddelijke eigenschap. Dat de Heere Jezus hier op aarde niet alleen waarachtig mens, maar ook waarachtig God was, bleek daaruit dat Hij de gedachten van de mensen kon lezen. Luister maar: "En Jezus, ziende hun gedachten, zeide: Waarom overdenkt gij kwaad in uw harten?", Matth. 9:4.

Dat de Heere onze gedachtenwereld, onze verborgen dingen kent, moest ons voor Hem veroetmoedigen. Wie onzer kan voor Hem bestaan? Wij hebben in alle opzichten verzoening nodig! En reiniging. We kunnen het ons niet indenken, maar de Heere Jezus was ook in Zijn gedachtenwereld volkomen rein, heilig en zuiver. Kun je nagaan hoe de zonde ons gehele bestaan heeft doortrokken. Maar zie toch ook hoe volkomen

en volmaakt Sions Borg is! Zo kan ik, ondanks gedachten van haat en vijandschap en zondige begeerten toch nog bij Hem terecht voor reiniging en vernieuwing.

Op de gestelde vraag antwoorden wij dus in eerste instantie: nee! We mogen de duivel geen goddelijke eigenschappen toedelen.

En toch! Toch kan ik de vraag eveneens met ja beantwoorden.

De duivel kent wel *in zekere zin* onze gedachten. Waarom? Omdat hij de mens, zoals die van nature is, door en door kent! Het is voor hem in zekere zin gemakkelijk de mens te kennen en zijn diepste verlangens te doorzien, omdat ieder mens dezelfde natuur heeft, dezelfde verdorven en egoïstische aard, dezelfde van God afgekeerde wil en hetzelfde boze hart.

Hij wist bijvoorbeeld heel goed dat Job, als die alles zou verliezen, wel eens zou kunnen gaan vloeken en God vaarwel zeggen. Want zo is een mens. Hij wist dat Ananias en Safira het 'zonde' zouden vinden om al hun lieve geld aan de kerk te geven, want zo is een mens. Hij wist hoe aantrekkelijk een zich badende vrouw voor het mannenoog zou zijn en heeft daarom de in Davids hart opkomende begeerte echt niet geblust. Hij weet hoe een mens is, hoe hij op God en Zijn Woord reageert, hoe hij reageert als hij benadeeld wordt, wat hij denkt als hij allerlei verleidende reclame ziet. Hij kent het arglistige hart van de mens, omdat hij zelf ook arglistig is.

Hij is niet alwetend. Want als ik mijn zwakke plekken niet zou laten zien, zou hij ze niet weten. Maar omdat ik me gauw bloot

geef, heeft hij me ook even gauw door. En daar zal hij gretig misbruik van maken. Nee, alwetend is hij niet. Maar hij weet onderdehand wel dat ik na het eten uit de bijbel ga lezen, 's avonds voor mijn bed mijn knieën buig en op de zondag twee maal onder de prediking verkeer. Hij weet wel dat het op dinsdagavond catechisatie is. Hij houdt alles scherp in de gaten. En daarom weet hij wanneer hij komen moet en zal hij alles in het werk stellen om de orde te verstoren, je gedachten af te leiden en hoe hij onder kinderen bijvoorbeeld na kerktijd thuis de kat in de gordijnen kan jagen. Is de duivel alom actief, in het bijzonder in en rondom de kerk, daar waar de Heere woont en werkt. En heel in het bijzonder heeft hij het voorzien op diegenen die de Heere mogen toebehoren. Apollyon glimlachte tevreden toen Christen nog geen Christen was en rustig leefde in de Stad Verderf. Maar toen hij zich op het smalle pad richting Sion bewoog, toen liet hij zich in zijn ware aard zien en kwam hij als een draak op Christen af. Wat wist hij veel van Christen. Hij somde al diens nalatigheden moeiteloos op! Hij is getuige van onze struikelingen. In die zin kent hij ons en onze gedachten.

Zo heb ik mijn eerste aanzet gegeven in de beantwoording van de gestelde vraag. Ik hoop er de volgende keer nader op in te gaan en het een en ander nog uit te diepen. Al hoop ik dat ik al veel duidelijk heb gemaakt. Tot de volgende keer!

K. Hoefnagel

Sprekend verleden

## Simon Oomius Een kerk in 't klein - 2

### Het lezen van Gods Woord

In een zuivere kerk dienen Gods Woord en Wet gelezen te wor-

den. We lezen daarover in Hand. 15:21 'Want Mozes heeft er van oude tijden in elke stad die hem

prediken, en hij wordt op elke sabbat in de synagogen gelezen.' In Hand. 13:27 staat dat de profeten

elke sabbatdag gelezen worden. Dat is vanouds zo geweest in de samenkomsten van de christenen. Zo moet ook Gods Woord door de vaders of moeders in de huisgezinnen of door iemand van hun kinderen of knechten gelezen worden. De Heere gebiedt het lezen in Zijn Woord en velen hebben dit gebod opgevolgd. De dichter van Psalm 1 doet het graag. Er staat immers in Psalm 1:1 'Maar zijn lust is in des HEEREN wet, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.' Wie Gods Woord leest, neemt toe in kennis en zal vertroost kunnen worden uit het Woord van God in tijden van verdriet en verdrukking. Wie zelf niet kan lezen moet zich laten voorlezen uit de Bijbel. Augustinus schrijft ergens: "Laat het u niet genoeg zijn dat gij in de kerk Gods Woord hoort lezen, maar lees het ook of zelf in uw huizen of zoek anderen die het u voorlezen en luister met genoegten toe." Oomius noemt het voorbeeld van een arme bedelaar die zelf niet kon lezen, toch een Bijbel kocht en anderen eruit liet voorlezen zodat hij heel de Bijbel kende. Het lezen uit de Bijbel leidt tot godsdienstige overdenkingen onder het werk. Oomius schrijft het volgende: "Als gevolg daarvan worden ook zoveel zwermen van ijdele, wereldse en lichtvaardige gedachten voorkomen. Zoals een lege maag geen voedsel kan verteren, zo kunnen die harten en hersenen die niet vervuld zijn met Gods Woord, geen goede overleggingen hebben. Maar door zo Gods Woord gedurig te lezen en te overdenken, zullen kinderen en knechten hun borst en hart tot een bibliotheek van Christus maken." Het lezen van Gods Woord is een middel tot bekering van ruwe en roekeloze huisgenoten. Gods Woord is immers als een hamer die een steenrots te morzel slaat (Jer. 23:29). Cyprianus is bekeerd door het lezen van de profeet Jona. Van Augustinus is bekend dat hij een stem hoorde: 'Neemt en leest. Neemt en leest.' Hierop nam hij Gods Woord en las Rom. 13:13 en 14 'Laat ons, als in den dag, eerlijk wandelen niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers

en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid, maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden.'

### Dagelijks

We lezen in Hand. 17:11 dat die in Berea dagelijks de Schriften onderzochten. Oomius schrijft dat het temeer de plicht is Gods Woord dagelijks te onderzoeken omdat de tijd van verdrukking en vervolging, waarin het in huis hebben van een Bijbel voldoende was om veroordeeld te worden, tot het verleden behoort. In alle vrijheid mocht Gods Woord in de tijd van Oomius gelezen worden. In het jaar 1543 is een boekdrukker verbrand met een Bijbel op zijn borst en een Bijbel op zijn rug gebonden. Daarmee werd duidelijk gemaakt dat het drukken van en lezen in de Bijbel verboden was. Een monnik heeft gezegd dat uit het lezen van de Heilige Schrift in de gewone talen meer schade ontstaat dan uit de boeken van de heidense filosofen (blz. 71). Op blz. 72 staat dat er iemand al acht jaar doktor in de theologie was voordat hij een Bijbel had gelezen. De roomse kerk verbood het gewone volk het lezen van de Heilige Schrift. Bij de roomsen verhinderde angst het gewone volk om de Bijbel te lezen. Maar in de tijd van Oomius was er aan de zijde van de protestanten geringschatting en nalatigheid in het lezen van de Bijbel.

### Vaste tijden

Er dient uiteraard ook gewerkt te worden. Men heeft een taak in dit leven. Maar het mag niet zo zijn dat het lezen van Gods Woord daardoor in de knel komt. Het is het beste om vaste tijden te nemen voor het lezen uit de Bijbel. Hierbij kan gedacht worden aan de morgen, de middag en de avond als de ouders met hun kinderen en knechten aan de maaltijd zitten. We lezen van Augustinus dat hij meer vermaakt werd aan tafel door het lezen van Gods Woord dan dat hij verheugd was over de spijs. Het is beter dat er uit de Bijbel wordt gelezen dan dat er aan tafel allerlei nutteloze verhalen worden verteld. Van koning

Frans I, koning van Frankrijk, wordt gezegd dat hij de maaltijd niet gebruikte zonder voorgaande lezingen en godvruchtige gesprekken over Gods Woord. Het concilie van Trente besloot dat de bisschoppen zeer sober en matig dienden te zijn in eten en drinken en spoorde ertoe aan dat er aan tafel uit de Heilige Schrift gelezen zou worden. Dit behoort tot het eten en drinken ter ere van God. Wie regelmatig bij de maaltijden uit de Bijbel leest, kan in een jaar de hele Bijbel doorlezen. In oude tijden kwam het wel voor dat de Bijbel op een dusdanige manier werd gelezen dat in een week tijd het gehele Psalmboek doorgelezen werd. Oomius schrijft over het geregeld lezen van de Bijbel aan de maaltijden: "Als dit door alle vaders wordt nagekomen, zullen zij en hun kinderen of knechten, als zij Gods Woord menigmaal doorlezen en in het bijzonder waarnemen, in Christus geworteld en bevestigd worden in het geloof (Kol. 2:7)."

### Van buiten leren

Kinderen en dienstboden dienen bepaalde gedeelten van Gods Woord uit het hoofd te leren als ze nog jong zijn. Het geheugen is dan ook nog jong en sterk. Dat geeft ervaringen en vastheid in Gods Woord. Een zekere Johannes Aegyptus, die blind was, kon uit het hoofd in de kerk gehele boeken zowel van het Oude Testament als van het Nieuwe Testament opzeggen, alsof hij ze uitgeschreven voor zich had liggen. Bij de Waldenzen was het heel gewoon dat hele Bijbelboeken uit het hoofd werden geleerd. Een inquisiteur die was aangesteld om de Waldenzen te vervolgen is er zelf getuige van geweest dat zelfs de jongens en meisjes van de Waldenzen de Evangelien en brieven van buiten kenden. Oomius schrijft: "De vaders zou ik dan zeer willen aanraden dat ze hun kinderen, ook de zeer kleine, enige voorname teksten zouden geven, daarna enige korte hoofdstukken en Psalmen, om die vanbuiten te leren en deze aan hen voortdurend zouden voorlezen en opzeggen. Het kan ook geen kwaad dat ze hun kinde-

*Wie Gods  
Woord leest,  
neemt toe  
in kennis en  
zal vertroost  
kunnen  
worden uit  
het Woord van  
God in tijden  
van verdriet en  
verdrukking.*

*Wat doen we eraan om onze Bijbelkennis en de Bijbelkennis in ons gezin te vergroten? Ligt hier geen grote taak? Nemen we wel rustig de tijd om Gods Woord aan de maaltijden te lezen?*

ren die wat ouder zijn, sommige voorname plaatsen of Psalmen geven om die over te schrijven. Hierdoor zullen ze niet alleen de schrijfkunst oefenen, maar die dingen zullen zo ook vaster in hun gemoed blijven (Deut. 17:13 en 19).” Over Zwingli lezen we het volgende: “Zelfs Zwingli had met zijn eigen hand al de brieven van Paulus in het Grieks uitgeschreven, zodat hij ze op die manier gemakkelijker vanbuiten zou kunnen leren en lang daarna nog zou kunnen weten. En wat door hem uitgeschreven is, wordt nu nog bewaard in de Bibliotheek van de Academie te Zürich.” Oomius schrijft dat Mohammedanen de gehele koran uit het hoofd leren. De meesters op school vervullen daarin een belangrijke taak. We lezen op blz. 82 “Dit doen de heidenen en zo zorgvuldig zijn hun schoolmeesters. En behoorden wij als Christenen dan niet dergelijke ijver aan te wenden in het leren van Gods Woord en in dat onze kinderen van jongs af in te planten! Door deze oefeningen zullen de vaders hun kinderen van kinds af aan gewennen aan de Heilige Schrift. En dat zaad van Gods Woord, zo vroeg gezaaid, zal niet ledig in hen zijn, maar door Gods zegen op de een of andere tijd zijn vruchten voortbrengen door hen op te wekken tot de deugd en af te trekken van de zonde. Zo zullen ze van jongs af troostfonteinen bij zich hebben en allerhande wapens tegen de verlokkingen van de wereld.” Een zeker kerkvader zegt dat iemand die de Heilige Schrift niet kent is te vergelijken met iemand die zonder wapens ten oorlog uittrekt. Dan is het zeker verloren. Cyprianus schrijft: “Als wij onze kinderen vroeg rijk maken in Gods Woord, zo zal ze niemand arm kunnen maken. Er kan geen armoede zijn, als die hemelse bemesting of vettigheid eens het hart verzadigd heeft.”

#### Les

In de woorden van Oomius ligt een les opgesloten. Ik zou aan bovenstaand stukje een vraag willen vastkoppelen: Hoe staat het met onze kennis van de inhoud van Gods Woord? Wat weten ou-

ders van de inhoud van de Bijbel en wat weten hun kinderen hiervan? Wat doen we eraan om onze Bijbelkennis en de Bijbelkennis in ons gezin te vergroten? Ligt hier geen grote taak? Nemen we wel rustig de tijd om Gods Woord aan de maaltijden te lezen? Het leven is immers zo gejaagd. De agenda's staan overvol. Er moet zoveel. De duivel is er op uit ons onze tijd te ontstelen. Hij legt het erop aan dat we zo weinig mogelijk weten van Gods Woord. Het kan alleen maar schadelijk zijn wanneer we maar weinig weten van datgene wat er in de Bijbel staat. Schadelijk voor onszelf en voor onze kinderen. Moge het lezen van het Woord dagelijks plaatsvinden en rijk gezegend worden door de Heere tot waarachtige bekering en ook tot verder onderwijs op de leerschool van Christus. Laten we ter harte mogen nemen wat

we lezen in Johannes 5:39 ‘Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen.’ Wanneer we niet weten wat er in Gods Woord staat, kan ook niet tegen de duivel gezegd worden: ‘Er staat geschreven.’ Gods Woord is het zwaard des Geestes. Het dient gehanteerd te worden in de strijd tegen de duivel en zijn trawanten, te midden van de verleidingen en verlokkingen en de verdraaiingen van Gods Woord in onze tijd. De duivel gaat niet alleen rond als een briesende leeuw, maar ook als een engel des lichts. Laten we daar bedacht op mogen zijn en ons in de weg van het lezen en onderzoek van Gods Woord onder de zegen des Heeren mogen wapenen tegen zijn aanvalen en listen.

*A. van Heteren*

## Persberichten

### Welkom op de Open Dag Waardheim

Op D.V. zaterdag 21 april 2012 hopen we van 10.00 tot 16.00 uur voor de 15e keer de jaarlijkse Open Dag in combinatie met een grote verkoping te houden in en rond DAC Waardheim (Stichting Adullam) te Puttershoek. De verkoping bestaat uit circa 100 kramen. Daarnaast is er een kledjesmarkt met tweedehands artikelen. Ook is het mogelijk om een kijkje te nemen in DAC Waardheim. Om uw daagje uit compleet temaken, kunt u bij ons lekker eten en drinken en deelnemen aan een Amerikaanse veiling. De (kinder)activiteiten staan dit jaar in het teken van ‘de natuur’: een natuurexcursie, een diapresentatie over de natuur in een legertent, het is allemaal mogelijk.... Daarnaast is er voor de kinderen een creatieve workshop, een skelterbaan en een grabbelton. Kom langs, er is voor elk wat wils! Adres: Groeneweg 10, Puttershoek. Toegang vrij. Kijk voor meer informatie over de Open Dag Waardheim op [www.opendagwaardheim.nl](http://www.opendagwaardheim.nl) (ook voor

het aanmelden voor de kledjesmarkt) of mail uw vragen naar [info@opendagwaardheim.nl](mailto:info@opendagwaardheim.nl). Bellen mag ook: Anneke van Erkel m.b.t. de vrijwilligers (010-4586751) of Suzanne den Breejen voor overige zaken (0186-625574).

### Bijeenkomst voor werkers gezondheidszorg en pastoraat

Deputaten “Pastoraat in de gezondheidszorg” van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland organiseren weer een bijeenkomst voor werkers in de gezondheidszorg en pastoraat op D.V. zaterdag 14 april 2012 van 10.00 tot 16.00 uur in de Chr. Geref. Fonteinkerk te Bunschoten (Bikkersweg 7; tel: 033 – 2986253).

Het thema is: **Geweld in relaties.**

In het ochtendprogramma zullen spreken:

Mw E. Drewes-Wentink (preventiefunctie Optiment, Eleos) over:

“Geweld achter de voordeur”;

Mw. Drs. N. van Dijke-Reijnoudt (orthopedagoog Optiment, Eleos) over:

“Vergeten kinderen”;

Dr J.W. van Pelt (predikant Oud-Beijerland) over: "Pastoraat en geweld in relaties"

In het middagprogramma kunnen 2 workshops worden gevolgd, te kiezen uit:

- praten met kinderen/ouders over mishandeling, door Mw N. van Dijke-Reijnoudt
- ouderenmishandeling, door Dhr. A. Scherpenzeel, CHE Sociale studies Ede
- pastorale aspecten, door Dr. J.W. van Pelt
- signaleren binnen de kerkelijke gemeente, hoe verder? door Mw. E. Drewes-Wentink.

Werkers in gezondheidszorg of pastoraat, en andere belangstellenden, worden van harte uitgenodigd. U kunt zich aanmelden bij mw. H.M. Middelkoop-van der Rhee, email: marlenemiddelkoop@solcon.nl, tel: 06-46698814 (na 18:00 uur) Om de onkosten van deze dag te beperken zal er een collecte plaatsvinden (de lunch wordt u aangeboden!)

### Uitnodiging

Het bestuur van de Reformatorische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen (ReVOKE) nodigt alle echtparen die tot de doelgroep behoren, uit om deel te nemen aan onze bijeenkomst op **D.V. zaterdag 31 maart 2012** in de Adullamkerk, Ds. E. Fransen-laan 6 te Barneveld.

Programma

13.45 uur: Ontvangst met koffie

14.15 uur: Opening

14.30 uur: Lezing door Wilma van Klaveren: 'Tussen leegte en ruimte?'

15.15 uur: Pauze

15.45 uur: Discussie

16.30 uur: Huishoudelijke vergadering

17.15 uur: Sluiting

17.30 uur: Maaltijd

Voor meer informatie en/of aanmelden: [www.revoke.nl](http://www.revoke.nl) of (0184) 64 22 53.

### AVGG

D.V. zaterdag 7 april 2012 organiseert de Adoptievereniging Gereformeerde Gezindte (AVGG) haar halfjaarlijkse landelijke bijeenkomst (voorjaarsvergadering) in aula Alpha van de Driestar,

Ronsseplein 1 te Gouda. De vergadering wordt om 14:00 uur geopend door de voorzitter van de vereniging, de heer C.G. van der Staaij. Dhr. J. Tack van het Samenwerkingsverband Interlandelijk Geadopteerden (SIG) zal een lezing houden over het thema: 'Een onbekende geschiedenis'.

Er is volop gelegenheid tot het stellen van vragen. Zowel leden als belangstellenden zijn heel hartelijk welkom! Neemt u voor vragen over deze bijeenkomst en/of over de Adoptievereniging Gereformeerde Gezindte vrijblijvend contact op met de secretaris van de vereniging, de heer J.J. de Graaf, telefoonnummer 078-673 5109 (liefst na 20:00 uur) of stuurt u een email naar: [info@avgg.nl](mailto:info@avgg.nl). Zie

ook onze vernieuwde website: [www.avgg.nl](http://www.avgg.nl)

### Chr. Urker Visserkoor

Chr. Urker Visserkoor Crescendo komt naar Krimpen a/d IJssel. Het Chr. Urker Visserkoor Crescendo komt voor een jubileum Koor-en samenzangavond t.b.v. de SEZ op D.V. zaterdag 31 maart in originele Urkerkleding naar de Sebakerk te Krimpen aan den IJssel. De toegang is gratis maar vol=vol. Omdat de belangstelling waarschijnlijk weer groot zal zijn is het raadzaam op tijd aanwezig te zijn. De collecte van deze avond is bestemd voor de Spaanse Evangelische Zending en aan de uitgang er een collecte ter bestrijding van de onkosten.

### Boekbesprekingen

*R. Hoogerwerf-Holleman, Helden zonder kroon, Jodenvervolging in Amsterdam (1940-1945), Gebonden, 147 blz., € 9,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn', Goes, ISBN 97894-61150-202.*

Dit boek is deel van een historische verhalen serie. Het verhaal, de foto's en de illustraties geven een goed beeld van de Jodenvervolging in ons land, met name in Amsterdam en wat het verzet daartegen heeft gedaan. Het boek gaat ondermeer over een schilder uit Amsterdam die door een predikant gevraagd wordt mee te helpen in het verzet tegen de Duitsers. Ook wordt ons getekend op welke wijze veel Joodse kinderen vanuit de Schouwburg aan het Daniël Meijerplein werden overgebracht naar een soort crèche aan de overkant om van daaruit gedeporteerd te worden. Die crèche werd minder goed bewaakt dan de schouwburg. Zo werd het mogelijk dat honderden kinderen in koffers, vuilnisbakken en kinderwagens uit de crèche gesmokkeld werden. Wie dit organiseerden liepen uiteraard groot gevaar. De vrouw die hieraan leiding gaf heeft het haar eigen leven gekost. We lezen ook van een zekere Walter Süskind, een Duitse Jood, die met groot gevaar voor eigen leven vele Joodse kinderen aan de deportatie wist

te onttrekken. Kinderen die ontsnap waren uit de crèche schrapte hij van de lijst met te deporteren kinderen. Dit heeft ook hem het leven gekost. Op 2 december 1944 moet hij samen met zijn gezin naar concentratiekamp Westerbork in Drenthe. Daarna wordt

### Op zoek naar een uitdagende baan?

Woonzorgcentrum Uitzicht te Vlaardingen zoekt dringend gediplomeerd EVV-ers. Professionele zorgwerkers die graag in een open cultuur aan de slag willen. Ben jij op zoek naar een uitdaging en herken jij jezelf in onderstaand profiel? Solliciteer dan snel!

Voor locatie Uitzicht te Vlaardingen zoeken wij:

#### Eerst Verantwoordelijk Verzorgende (24-36 uur)

##### Functieomschrijving

Als EVV ben je de spil in het zorgproces rondom de cliënt: je bent het eerste aanspreekpunt voor de cliënt, familie, leidinggevende, collega's en andere zorgverleners. Je draagt zorg voor de continuïteit van de totale zorgverlening en je vindt het een uitdaging om met je collega's aan de wensen en behoeften van de cliënt te voldoen.

##### Profiel

Je bent een gemotiveerde verzorgende (IG), aangevuld met een EVV-opleiding of de wens deze te volgen. Je beschikt over goede contactuele eigenschappen en bent in staat regie te voeren over het totale zorgproces.

##### Meer informatie of solliciteren?

Kijk snel op onze website [www.cedrah.nl](http://www.cedrah.nl) voor een volledige functiebeschrijving. Je kunt direct online solliciteren! Voor meer informatie kun je contact opnemen met de afdeling P&O via 010-2075858 of [pz@cedrah.nl](mailto:pz@cedrah.nl).

**Cedrah**

hij naar concentratiekamp Theresienstadt weggevoerd en hij sterft in het vernietigingskamp Auschwitz. Het boek is allereerst bestemd voor kinderen vanaf 10 jaar en ouder maar laat zich ook goed door ouderen lezen. Het is een goede zaak voor jong en oud kennis te nemen van onze geschiedenis, ook van datgene wat er heeft plaatsgevonden tijdens de Tweede Wereldoorlog. In die tijd is duidelijk aan het licht getreden waartoe anti-semitisme kan leiden.



**VAN STAVEREN**  
Begrafenisverzorging

**WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN**

Sumatrastraat 11 2405 EM Alphen aan den Rijn (0172) 233338  
info@vanstaverenbegrafenisverzorging.nl  
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

*Rust en ontspanning in de prachtige Vulkaaneifel!*  
(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

**Ruime appartementen te huur**

Inl.: 0049-6594258990 en [www.huizesolagratia.nl](http://www.huizesolagratia.nl)

## Studieboek: Fundamenten van het christelijk geloof

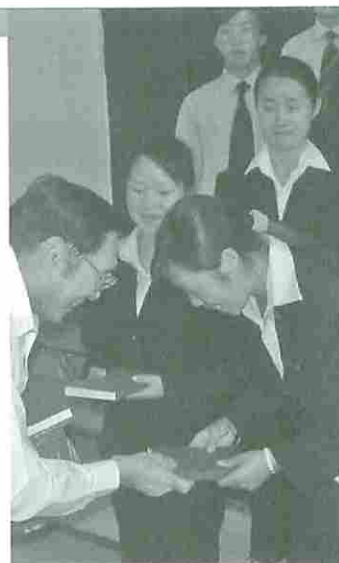
Op verzoek van de Chinese christenen steunt Bonisa de herdruk van dit studieboek. Een boek waarin helder en zuiver de pijlers van de geloofsleer worden uitgelegd. Waardevol.

Oplage: 50.000 exemplaren.  
Eén boek kost slechts één euro!

**Hoeveel boeken neemt u voor uw rekening?**

**Tien, vijftig, honderd?**

**Veel dank voor uw bijdrage!**



Postbank **31.555.32**  
o.v.v. Studieboek

## Ontmoet China Bonisa landdag

D.V. zaterdag 21 april 2012  
09.45-14.45 uur.  
Pniëlkerk, Ghandistraat 2, Veenendaal

Graag ontmoeten wij u op onze zendingsdag!

Grachtweg 20, 2161 HN Lisse  
0252 - 41 82 69 [www.bonisa.nl](http://www.bonisa.nl)

**Bonisa**  
ZENDING



**Verpleeghuis Salem** 'Kom kijken in het Hart van de Zorg!'

**Open Dag**  
D.V. zaterdag 17 maart a.s.  
10.00 tot 15.00 uur  
Verpleeghuis Salem

- Bezoek de tentoonstelling met historische uniformen, verpleegartikelen en -hulpmiddelen
- Woon een workshop bij over: werken en leren / het zorgleefplan / kwaliteit, met oog voor de bewoners / omgaan met dementie
- Ervaar hoe het is om verzorgd te worden en laat je informeren over de mogelijkheden van dagbesteding
- Bezoek de stands van P&O, Maatschappelijk Werk en Vrijwilligerswerk
- Meld je aan voor een baan in de zorg
- Proef de lekkernijen uit onze keuken
- Laat de kinderen genieten in de knutselhoek of op het springkussen

Kijk voor het volledige programma en voor de aanvangstijden van de workshops op: [www.salem.nl](http://www.salem.nl)

**'Geef jouw Hart ook aan de Zorg!'**

Verpleeghuis Salem • Vlietlaan 2 • 2986 AZ Ridderkerk • T (0180) 452 152 • F (0180) 452 158 • E [verpleeghuis@salem.nl](mailto:verpleeghuis@salem.nl) • I [www.salem.nl](http://www.salem.nl)

## Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

**COMMISSIE VAN REDAKTIE:**  
Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,  
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

**ADRES VAN DE REDAKTIE:**  
Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:  
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,  
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

**ADMINISTRATIE:**  
P.J. Boers, Bergstoep 46C,  
2959 AC Streefkerk.  
Telefoon: 0184-669116.  
Fax: 084-2220131.  
Email: [pand@solcon.nl](mailto:pand@solcon.nl)  
ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.  
Abonnementsprijs € 15,00 per jaar.  
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar.  
Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm.  
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646